

Árni M. Dam, form. í Felagnum línuskíp:

Hvat halda fiskifrøðingar, fiskurin brúkar stertin til?

Fiskimenn hava aldri ivast í, at toskurin flytur seg langar leiðir, eisini millum lond, alt eftir hvussu ætinøgðin í sjónum er á teimum ymsu støðunum.

Vit hava drúgvur royndir og óteljandi prógv fyri, at so er. Tí er tað burturvið, sum fiskifrøðingar siga, at toskur ikki ferðast inn á føroyska landgrunnin aðrastaðni frá

Tá vit kjakast, um fiskurin flytur millum lond ella ikki, mugu vit fyrst gera okkum greitt, hvørji fiskasløg, talan er um.

Tann toskurin, vit vanligar kalla barentshavstosk, fæst heilt frá uml. 61° 30' N. og heilt norður til eini 80 stig. Av tí at grunnurin við Noreg gongur í landnyrðing, tosa vit um eitt 1.400 fjórðinga (tvs. 2.300 km) langt øki. Tað er sum hudiðni til Kappan í Grønlandi og hálvan vegin aftur.

Tosa vit um íslandstosk, er tann stovnurin fleiri ferðir størri enn tað, vit vanligar hava á grunnnum okkara.

Ongan merktan fisk í 10 ár

Tað, eg kenni til, við at fáa merkir umborð á fiskiskipi, er, at merkini verða lögð til vikis. Tá ein skal fara eftir teimum aftur, eru tey antin blivin burtur, ella hevur onkur av manningini brúkt tey sum frámerki á krússinum.

Hví skulu vit rokna við at fáa nógvan merktan fisk aðrastaðni frá á føroyskum øki?

Sjálvur havi eg verið 10 ár á Suðureysturlandinum við Ísland og fiskað og ongan-tíð verið við til at fingið merktan fisk har.

Havi tosað við skiparar, ið hava fiskað har í 35–40 ár, og siga teir tað sama: teir hava ongan-tíð verið við til at fingið merktan fisk á Eysturlandinum, men ofta á

Vesturlandinum.

Latum okkum siga, at eitt ár sum í ár eru eini 30.000 tons av toski komin inn á føroyska grunnin. Teoretiskt kann ein rokna við, at bert ein ella eingin fiskur av hesum 30.000 tonsunum er merktur.

«Grunnøsin» og «rennarin»

Tá rokfishiskapurin byrjaði í 1983, lógu línuskipini um várð í útnyrðing úr Mykinesi, og í byrjanini var uml. 80% av tí toskinum, ið hevði svart royggj. Hann var meira rak enn føroyski toskurin. Allir vóru samdir um, at myrkroyggjaði toskurin var komin inn á grunnin eftir Íslandsryggnum. Hetta er søgan, ið endurtekur seg.

Teir gomlu, ið fylgdu væl við, byttu toskin upp í fleiri sløg. Tvey høvuðssløg vóru: «grunnøsin» og «rennarin».

Grunnøsin var sonevndur stóðfiskur. Rennarin var fiskur, sum flytur seg nógv. Royndir fiskimenn vistu, at rennarin var tað avgerandi slag. Tí tá teir royndu á grunninum á Eysturlandinum og varnaðust, at fiskurin fór upp í sjógvin, vistu teir eisini, at toskurin var við at flyta seg. Tað kom mangan fyrri, at teir funnu henda fiskin aftur langt úti av grunninum og kundu fylla dekkid á sluppunum við hesum fiski. Sjálvt um dýp-ið niður á botn var eini 300 til 400 favnar. Men tó helt

toskurin til uppi í sjónum, á einum dýpi millum 50 og 100 favnar.

Ein eldri maður segði mær, frá langabba sínum, at um 1890 var so lítið av toski við Føroyar, at tá teir høvdu verið til útróðrar, noyddust teir hvørja ferð at skera toskarnar í helvt fyrri at kunna byta fongin. Bert trý ár seinni var so nógvur fiskur, at teir máttu telja húkarnar úr bátinum, tá teir settu, fók at vera vísir í, at báturin tók tá drigið bleiv aftur. (Tá vóru eingir fiskifrøðingar, ið høvdu «Bygt» stovnin upp aftur, sum eitt annað LEGO-hús).

Telur ikki favnarnar

Tað, ein kann siga yvirhøvur um tosk, er at hann heldur seg niðri við botnin. Men eru umstøðurnar betri upp í sjónum ella út av grunninum, so fer hann haðar. Toskurin telur ikki favnarnar niður á botn, men heldur til har æti og hitavíðurskiptini er honum til vildar.

Tað er nakað, fiskifrøðingar ikki vilja víðganga. Tá ein hoyrir teir tosa, sýnat teir at halda, at toskurin ikki grynir at fara millum lond. Halda teir, at fiskurin brúkar stertin at ganga við og tí altíð má halda seg heilt niðri við botnin?

Hví ikki toskur inn á grunnin

Hví vilja fiskifrøðingar ikki víðganga, at toskurin kemur inn á føroyska landgrunnin?

Eftir at hava sett meg inn í

grundarlagið hjá fiskifrøðingum, hvussu teir rokna seg fram til, hvussu nógvur fiskur er til á grunninum, eri eg komin til hesa niður-støðu: Tað er fyrri at hjarga síni egnu prestigu, og sínum arbeidsplassum, at teir nokta at taka við tann møguleika, at toskur ferðast millum lond.

Tí er tað Fiskirannsóknarstovni vita, at skal spurn-ingurin um flyting til ella frá føroyskum sjóðum takast við útrókingarnar, so fellur øll teirra vísund á gólvið, og eingin fer at hava álit aftur á teirra tilmælum og spádómum.

Miðalvekt

Umfrøðan av miðalvektini á toski við Føroyar og Barentshavinum sigur meir um fiskifrøðingar enn um miðalvektina. Tí, tá teir tosa um ein stovn í Barentshavinum, er talan um fisk, sum svimur um eitt øki til longdar uml. 1.400 fjórðingar.

Við Føroyar verður ofta tosað um, hvussu ymiskt fiskurin er fyrri bara frá Mykinesgrunninum og suður á Munkagrundin. Sama við Ísland. Yvirhøvur kann ein byta Íslenska grunnin í fyra, Íslandsrygg-in, Eysturlandið, Vesturlandið og Norðlandið. Annars eru ymiskar miðalvektir fyrri hvønn grunn til fært á, alt eftir hvussu umstøðurnar eru á hvørjum grunni sær.

Sama kann ein siga um støddir á fiski. Ein grunnur kann hava bara smáfisk og

ein annar bara stóran fisk.

Eisini skal ein hava í huga, at tað er ikki lótuverk hjá fiski at ferðast heilt úr Barentshavinum og Íslandi til føroyskt sjóðki. Nógv kann henda við miðalvektini í tíðini, tað tekur toski at svimja langa teinin higar.

Toskurin -vandrar víðt omkring-

Hyggja vit at tí, aðrir fiskifrøðingar siga um teirra toskastovnar, siggja vit, at bæði norskir, danskir og íslenskir fiskifrøðingar halda, at teirra toskur ferðast nógv.

Um vit endurgeva úr bókini «Havfisk», sum danskir og norski fiskifrøðingar hava skrivað, stendur m.a.:

«Ligesom silden danner torsken stammer med forskellige udbredelse, vækst og kønsmodning. De vigtigste stammer er oceaniske vandrefisk, der i lighed med f.eks. havsild foretager vidstrakte gyde- og næringsvandring, største betydning har den norsk-arktiske torskestamme, der har hjemme i Barentshavet, den islandske torskestamme, torsken ved Grønland og Newfoundlandstorsken. Kun 10% eller mindre af den samlede torskebestand er fordelt på stammer i Nordsøen og Østersøen. Udover de store vandrende torskestammer findes lokale stationære bestande af kysttorske». ... «Den islandske torskestamme

gyder ved sydvestkysten af Island og minder i levevis om den norsk-arktiske stamme. Mærkningsforsøg har vist, at den vandrer vidt omkring, og genfangster er rapporteret fra både Barentshavet og Vestgrønland.

Den grønlandske torsk stammer fra den islandske og i perioder sker der en betydelig udveksling mellem de to bestande».

Dúva upp á fisk aðrastaðni frá

Vit mugu hava í huga, at tað so at siga er «landafast» millum íslenska og føroyska grunnin hvar toskur heldur til. Somuleiðis hava allir fiskimenn, sum hava roynt við Ísland, á Ryggnum og við Føroyar, ongan-tíð verið í iva um, at toskur ferðast millum hesi øki í stórum tali, alt eftir hvussu nógv æti er á hvørjum øki.

Hesar sannroyndir eru ikki nakað, ein bert kveistrar burturuttan aðra frágreiðing.

Tað er av avgerandi týðningi, at vit ikki læsa okkum fastan í eitt tal á einum pappiri fyrri, hvat skal fiskast. Heldur eiga vit at seta okkara álit á at fríða øki fyrri aktivan reiðskap (tekniskum reguleringum), so tann føroyski stovnurin kemur fyrri seg aftur.

Inntil tá mugu vit liva við, at vit fáa rættiliga óstöðug ártil fisk. Tí er lívsnýðugt í dag fyrri høvuðsvinnuna og føroyska samfelagið sum heild, at vit dúva meira upp á tann fiskin, sum kemur higar aðrastaðni frá.

Slagorðið eigur at vera: Lat ivan um útbláking koma hesum niðurlunda samfelagnum til góðs. (Og ikki sum akademikarnir siga: Lat iva um stovnsstöðina koma toskinum til góðs).

Ruðuleikin í dag er fullkomin av teimum kvotum, politikarar hava ásett eftir tilmáli frá fiskifrøðingum eina. Øll eru kroyst upp í ein krók. Politikarar sjálvir, fiskimenn, flakavinnur, ja, samfelagið alt.

PIZZA-VINIR

Hevur tú hug at fáa eina ella fleiri PIZZA inn á gólvið, so ring tlf. 18866, og tú hevur PIZZA'ina innan ein tíma.

Vit í PIZZARIA royna altíð at hava kostnaðin so lágan sum møguligt, so leiðis at kundin bert rindar 30 kr. fyrri heimkoyring.

Vit hoga at hetta tilboð kemur væl við.

PIZZARIA

Tlf. 18866